

Előszó a magyar kiadáshoz

A visszatérés mindig nagy izgalommal jár, amit remények és végül csalódások követnek. Heinrich Harrer huszonhárom év után visszatér Tibetbe, nemcsak ifjúságának, hanem egyben életének is legmeghatározóbb helyszínére. A több hónapos, szélsőséges megpróbáltatásokkal járó bolyongást a Himalája hegyvidékén át egy Lhaszába vezető kényelmes repülőúttal ugyan megspórolja, de a lámák földjére lépve már ugyanaz az izgalom fogja el, mint annak idején. Nagy várakozással és reményekkel telve járja végig az álomszerű helyszíneket, már amelyeket nem rombolt porig az esztelen kínai invázió, és találkozik régen látott emberekkel, akik még életben maradtak azóta. Tibetben a kulturális forradalom elméleti-eszmei és valószínűsíthető romjai még mindenhol jelen vannak, s az újjáépítés jelei épp hogy csak érzékelhetők úgy az utcán, mint az emberek fejében. Harrer nagyon alaposan összeveti helyszínről helyszínré, emberről emberre a változásokat, nem téveszt semmit szem elől. Nagy lelkesedéssel fedezi fel egy esetleges jobb élet ritka havasi virágait, és aggodalommal veszi számba a lépten nyomon észlelhető rossz előjelek nyomasztó tényeit.

Persze Kínában és Tibetben nagyon sok minden változott Harrer visszatérése óta is. Kína megnyílt, sőt a világ egyik legerősebb gazdasági birodalmává vált. A hatalmas változások óriási mértékben befolyásolják Tibet jövőjét és a tibeti helyzet megítélését is. Kína soha nem fogja Tibetnek visszaadni jogos önállóságát, így a XX. század közepén történt események végzetesen sorsszerűvé váltak. Ez a tibetiek részéről akaratlan összekapcsolódás drámai és tragikus esemény, de nem feltétlenül elfogadhatatlan, mint ahogyan azt őszentsége, a XIV.

Dalai Láma is vallja. A világ mai sokszínűségében és keveredésében egy tökéletesen egységes, saját kultúrával rendelkező nép léte és virágzása társadalompolitikai szempontból nem feltétlenül jelenti a nemzeti önállóság megvalósulását. Az emberiség gazdaságilag és politikailag egyre inkább az egységsülés irányába halad, ezért lényeges, hogy a kisebb kultúrák identitásának és virágzásának jelentősége megnövekedjék. Ez az identitás már csak azért is egyre fontosabbá válik, mert minden egyes nép kultúrájának háborítatlan gyakorlása az emberi faj életrevalóságát, valamint az azokkal járó kötelezettségeket is bizonyítja. Kínában a látványos és ígéretes materiális fejlődéssel nem tudnak lépést tartani az emberiség jövőjét illetően igen fontos más szempontok, mint az alapvetően értelmezett és minden kultúrára vonatkoztatható emberi jogok gyakorolhatósága, a valóságos környezetvédelem, az emberi és kulturális önmegvalósulás, valamint a tradíció igazi védelme. Tágabb értelemben ne gondoljuk azt, hogy Tibet sorsáért csak a kommunista-kapitalista hibrid diktatúra terjeszkedő politikája felelős. A felelősség egyetemes, és azon belül mi magunk is felelősek vagyunk, persze elsősorban önmagunkért, de mindenért és mindenkiért, így Tibetért és a tibetiekért is.

Persze a felelősségre való ráébredés, és különösen annak gyakorlása itt a földön nem könnyű feladat. A gondolatok és így a dolgok is nagyon összekuszálódtak, ezért a hogyan kérdése szinte már fel sem vetődhet. Már azért sem tudunk felelősséget vállalni, amit fontosnak tartunk, és ezzel vélt ártatlanságunk is megszűnik. Erre jó példa a terrorizmus jelensége, és a tibetiek magatartása saját sorsukkal kapcsolatban. Ez a két módszer egy bot két vége. Egyik vége a terrorizmus a maga sajátos igazságával, szörnyű merényleteivel és a megfélemlítés erőszakos, elfogadhatatlan eszközeivel. A bot másik vége Ti-

bet és szimbolikus vezetője, a Dalai Láma mentalitása. Ez a nép és karizmatikus vezetője a rettenetes pusztítás és kulturális genocídium ellenére mindmáig az erőszakmentes magatartást vállalja, gyakorolja, és ennek fontosságát hiszi is. Az előbbi világunk nem érti, látványosan és jogosan elutasítja, mindent megtesz a megfélemlítésére, mert fáj neki és érdekei ellen való az erőszak és a terror. De az erőszakmentesség felvállalásáért és tényleges megsegítéséért valójában semmit nem tesz. A bot tibeti vége varázspálca, míg a másik maga a kénköves pokol. De ki a varázsló, és a *tibeti-bot* melyik végét tartja a kezében? A nagypolitika sakkjátszmái, a gazdasági és politikai érdekek átláthatatlan szövevénye önkéntes béklyóba kötik az egyébként felháborodásra hajlamos vezetőket. Az újkori emberi jogok fogalmával való manipulálás kizárólag a közvetlen gazdasági érdekek mentén zajlik, megvalósulásuk időben és térben tulajdonképpen korlátlanul nyújtható. Őszentsége, a XIV. Dalai Láma többször kijelentette, hogy ő elsősorban minden érző lény iránt érez felelősséget, másodsorban minden ember iránt, és harmadsorban saját népe, a tibeti nép iránt. Átgondolandó felelősségvállalás! Őszentsége személye és szavai azáltal válnak hitelessé, hogy bármikor és bárhol vállalja értük a felelősséget, mert nem gazdasági és politikai érdekeket szolgál, hanem az emberi tudat és megnyilvánulások fejlődését. Csakis ilyen széles látókörű gondolkodással tekinthetünk boldog jövő elé! 2002 óta több reményteljes találkozó zajlott le őszentsége követői és a kínai kormány képviselői között. Bár a megindult párbeszéd legfőbb eredménye inkább a véleménykülönbségek megállapítása volt, a tárgyalások mégis fontosnak mondhatók, mert azelőtt még erre sem volt lehetőség. A kínaiak hagyományosan rendkívül fondorlatos diplomáciai érzékét persze nem kell féltetni, de jelenleg na-

gyon előremutatóan és „korszerűen” kell politizálniuk, hogy még őzsentsége életében valamilyen eredmény szülessen Tibet ügyéről. A diplomáciai csúrcsavar számára nagyon csábító, hogy a Dalai Láma eltávozása után a kínaiak jelenléte egyszerűbbé válik Tibetben, de őzsentsége nélkül valószínűleg a nem békés megoldások is felerősödnek Buddha országában, és ezzel a helyzet nemhogy rendeződne, hanem akár még kritikusabbá is válhat.

Magaskultúrák mindig is léteztek, és időnként el is merültek az emberi létforgatag viharos tengerében. Valószínűleg az eredeti tibeti hagyománynak is ez lesz a sorsa, de éberségünk és felelősségünk mindig velünk marad, és ez a legfontosabb, ezt ne feledjük soha.

Őzsentsége egyik imájában azt mondja: „Soha ne add fel, bármi is történik, ne add fel!”

Heinrich Harrer haláláig – ezen könyv magyar kiadásának évéig – egyik legközvetlenebb híve volt őzsentségének, és különleges találkozásukat csak megerősítette, hogy korunk Dalai Lámája rendkívül nyitottan, bölcsen és nagy együttérzéssel viszonyult mindig, és viszonyul ma is az emberekhez és a világ történéseihez. Heinrich Harrer egyike azoknak az embereknek, akik a legtöbbet tették Tibetért, a tibeti emberekért és a tibeti hagyomány megőrzéséért. Figyelembe véve életpályáját, nagy tisztelettel adózunk emlékének!

Soha ne add fel, bármi is történik körülöttem, soha ne add fel!

2006. márciusa

*Hendrey Tibor,
Tibet Segítő Társaság
Sambhala Tibet Központ*

Choegyal Tenzin előszava a magyar kiadáshoz

Nagy örömmre szolgál, hogy magyar nyelven is megjelenik Heinrich Harrer *Visszatérés Tibetbe* című könyve, amely hiteles tájékoztatást nyújt a kínai megszállás alatt álló Tibet mindennapjairól. A *Hét év Tibetben* és a *Visszatérés Tibetbe* című művek Harrer azon személyes tapasztalatai alapján születtek, amelyeket Tibet kínai megszállását megelőzően, illetve azt követően szerzett Tibetben. Személyes tapasztalatai igazolják és egyértelművé teszik a világ számára, hogy Tibet és a vele szomszédos Kína két különálló nemzet. A szerző Tibetbe való visszatérésében kifejeződik a tibeti természeti szépségek iránti csillapíthatatlan vonzalma is. Felidéződnek benne a múltbéli emlékek az őzsentsége, a XIV. Dalai Láma vezetése alatt álló tibeti kormányzat idejéből. Évtizedekkel első tibeti tartózkodása után attól a szándéktól vezérelve tér vissza Tibetbe, hogy kifejezze Tibet és a tibeti nép iránti szimpátiáját a kínai kormány felé, és egyben a nyugati világ képviselőjeként tolmácsolja a nyugati emberek őszinte aggodalmát Tibet sorsa iránt.

Én magam lesújtó élményeket szereztem, amikor felnőtt fejjel visszatértem rég nem látott szülőföldemre. A saját bőrömmön tapasztaltam meg, milyen rosszul bánnak a tibetiekkel kínai elnyomóik. Személyes tapasztalataim és Kína Tibet-politikájának elemzése alapján azt mondhatom, hogy azok a tibetiek voltak a legszerencsésebbek, akik követték az emigrációba őzsentsége, a XIV. Dalai Lámát. Gyakorló buddhistaként nem lehetnek ellenérzéseim a kínaiakkal szemben, nem érezhetek gyűlöletet irántuk, mivel egyazon emberi fajhoz tartozunk,

azonban Kína Tibettel kapcsolatos politikája elfogadhatatlan számomra. Tibetbe való visszatérésem további bátorítást adott ahhoz, hogy az emigrációban minden erőmmel szolgáljam a hazámat és a kínai elnyomásától szenvedő tibeti népet.

Az emigrációban élő tibetiek őszentsége, a XIV. Dalai Láma vezetése alatt már 45 éve a demokratikus rendszer elkötelezett hívei az Emigráns Tibeti Parlament által elfogadott alkotmány biztosította keretek között. Indiába menekülését követően az akkor még csak 25 éves Dalai Láma kidolgozta a demokratikus kormányzás bevezetésére irányuló programját, amelyet 1960 februárjában Bodhgayában, Buddha megvilágosodásának helyszínén tett közzé. Az őszentsége által kezdeményezett folyamat megteremtette a demokratikus kormányzás alapjait: 1960. szeptember 2-án megalakult a szabadon választott Emigráns Tibeti Parlament, amely Tibet történelmében az első választott emigráns tibeti közösség. Őszentségének a választásokon való részvételre vonatkozó felhívása mérföldkőnek bizonyult Tibet jövője és a tibeti nép jogainak biztosítása szempontjából.

Ugyanakkor Kína Tibettel kapcsolatos politikájában, illetve az emberi jogok, – beleértve a szólás- és vallásszabadságot –, Kínán belüli biztosításának kérdésében sürgős változtatásokra, illetve előrelépésre van szükség, ha a kínai kormányzat bizonyítani akarja a világ előtt, hogy Kína nyitott és nagy nemzet, ahogy azt a kínai vezetők minduntalan hangoztatják. A kínai vezetés taktikus és megfontolt politikálással biztosíthatja, hogy a tibeti kérdést még a jelenlegi Dalai Láma életében rendezni lehessen, ami nagyon szerencsés lenne, tekintve, hogy őszentsége, a XIV. Dalai Láma halálát követően a tibeti válság megoldása a jelenlegi tibeti kormányzat békés politikájától egészen eltérő irányt vehet.

Végezetül, a tibeti nép nevében szeretném kifejezni őszinte elismerésemet és hálámat Heinrich Harrer emlékének a Tibet érdekében kifejtett intellektuális erőfeszítéséért, amely emberek millióinak javát szolgálja világszerte. Ugyancsak szeretnék köszönetet mondani a Kiadónak, amely elérhetővé tette ezt a könyvet a magyar olvasóközönség számára.

Budapest, 2006. március 10.

Tashi Delegs!

*Choegyal Tenzin, a száműzetésben működő
Tibeti Parlament képviselője*

Előszó

Amikor 1952-ben megjelentettem a *Hét év Tibetben* című könyvem, amit aztán a földkerekség minden jelentősebb nyelvére lefordítottak, és világsiker lett, minden feltétel megvolt, hogy nagy érdeklődést váltson ki. Mintha csak egy általam írói szempontból finoman felépített regény lenne, amely meneküléssel kezdődik, azzal is ér véget, és bepillantást nyújt egy olyan ország életébe, amelyet csak kevés idegen láthatott és élhetett át.

Még ha ezzel a kötettel személyes tibeti élményeimet folytathatnám is, éppoly kevésbé lehetne összehasonlítni a két könyvet, mint az egykori és a mostani Tibettel való találkozásaim külső körülményeit. Az 1982-es utazás ismét abba az országba vezetett, ahol az életem formálódott, de ez már nem volt kaland. Miután a beutazási engedély megszerzéséért sokat fáradtam, de mindig csak a „not yet” választ kaptam, végül csatlakoztam egy társasutazáshoz, mivel nem olyan régóta évente korlátozott számú turistát beengednek Tibetbe.

Ahogy ez várható volt, Tibet bűvöletétől ihletett könyvek egész sora árasztotta el hirtelen a piacot. Ami ezt a könyvet az eddig megjelent, Tibetről szóló könyvektől megkülönbözteti, az a múlt és a jelen szembeállítása, amit Hugh Richardson és A. R. Fordon kívül csak én tudok megtenni. Így érthető módon az én benyomásaim is mások, állandóan arra a Tibetre tekintenek vissza, amelyet én ismertem. Az emberek elhiszik majd nekem, hogy a kínaiak színpadra alkalmazott „olvadásával” szemben kritikus vagyok, hiszen barátom szavai, melyeket Lhászában súgott oda nekem („minden dzsüma”, „minden látszat”) még a fülemben csengenek.

Mivel nem is feltételezhetem, hogy minden olvasó – főleg a fiatalabb nemzedék – ismeri harminc évvel ezelőtt megjelent *Hét év Tibetben* című könyvem, mely sok dolog és esemény megismeréshez, elsősorban azonban összehasonlításaim és ábrázolásaim megértéséhez vezet, szükséges megismételnem néhány dolgot, amelyet már akkoriban megírtam.

Ezzel a könyvvel mindenek előtt egy értékes kultúrkinccs elvesztésére szeretnék rámutatni és arra, milyen fontos megtalálni az utat, hogy egy sok szempontból elbűvölő népnek, melynek a sorsát a szívemen viselem, biztosíthassuk az önállóságot és a hazát.

1983. augusztus